

Entropassar, V. *entropassar* Entrunat, V. *tr(e)üna* (tribuna, TRIBU) Entrunyellar, *entrunyellat*, V. *trunyella* (TRENA) Entruperi, V. *improperi* (VI-TUPERI) Entrutxada, *entrutxar*, del cast. *entruchar* (DCEC) Entufar, *entufat*, V. *tuñ* Entuixar, V. *toix* i *túixec* (TÒXIC) Entuixegar, V. *túixec* (TÒXIC) Entull, *entullar*, -*ullat*, V. *entollar* (ULL) Entumiment, *entumir*, -*entumoir*, V. *tumor* Entunyinar-se, V. *entony-* Enturar, V. *aturar* i *turo* Enturbonar, V. *turbó* (torb, TERBOLI) Enturió, V. *centurió*

ENTUSIASME, pres del gr. *ἐνθουσιασμός* 'arrapament, èxtasi', derivat d'*ἐνθουσιάζω* 'estic inspirat per una divinitat', que per la seva banda prové de *ἐνθουσία* 'inspiració divina', i aquest, de *ἐνθους* 'inspirat pels deus', derivat de *θεός* 'déu'. □ 1.ª doc.: 1803, Belv.

Freqüent en els escr. Renaix., EmVilanova, Verdaguer, Noller: «Ho agafa tot ab *entusiasme*, eh? És exaltada?» (*La Papallona*, p. 153); «L'*Entusiasme* és la sal de l'ànima» bell llibret d'Amadeu Vives (1927). Degué actuar de transmissor el francès, on ja es documenta el 1548 (*RForsch.* xxxii, 56) i fou mot predilecte dels poetes de la *Plèiade* (en cast. només des de 1626).

DERIV.: *Entusiasmar*, -*mar-se* [1839, Lab.]; *entusiasmadís* [DAg.]; -*asmador*. *Entusiasta* [1839, Lab.] «lligava a abdós un mateix sentiment de caritat, un esperit igualment *entusiasta* per lo bo y gran», Noller (id., p. 38); del fr. *enthousiaste* format sobre aquell mot grec. *Entusiàstic* [1839], copiat de l'angl. *enthusiastic* [1603], que es prengué del gr. *ἐνθουσιαστικός*.

Enucleació, *enuclear*, V. *nucli* Enuig, V. *enujar*

ENULA, 'Inula Helenium L.', pres, per via mig-sàvia, del ll. *inŭla* id. □ 1.ª doc.: *ènola*, 1695, Lacav.; *enula*, 1839, Lab. Variants INULA i ALA II.

DERIV.: *Inulasa*. *Inulina*.

Enumerable, *enumeració*, *enumerar*, V. *nombre* Enunciació, *enunciar*, *enunciatiu*, V. *nunci* Enurpir, V. *urpa*

ENUTJAR, abans *enujar*, mot comú a totes les llengües romàniques d'Occident, del ll. vg. *inōdiare* 'inspirar fàstic o horror', derivat de la locució clàssica *in ōdio esse alīcui* 'ser odiat per algú'. □ 1.ª doc.: orígens.

El veiem ja en Llull i en altres textos de la primera centúria literària, com la *Cròn.* de Jaume I: «Nós érem tots *enujats* e volíem-nos reposar e era ja lo sol post», «les pedres que nós los gitam dessús no-ls poden mal fer, ni dejús no-ls pot hom *enujar*» (137, 101); també s'usava com a intransitiu: «no trobà --- venturas --- e per so *li anugà* molt la Qesta» Reixac (trad. *par ce lor ennuia*; 109.10, i ja així 19.30). Comú en tots els períodes de la llengua: «de açò no vull

més parlar, per no *enujar* la altesa vostra», JoMartorell (Ag. I, 55; i per a la distinció de sentit amb *marejar*, veg. cita del mateix en aquest article); en JoMartorell és el mot per dir 'marejat' (que llavors encara no es devia usar): «com sabé que --- venia en aquella nau, tramès-li un cavaller preguntant-lo --- exir en terra per ço com venia *enujat* de la mar» (Riq. § 100, p. 231.15f.), «ls embaxadors --- reposaren allí per alguns dies perquè venien molt *enujats* de la mar» (§ 109, 271.12); «estar *enujat* ab algú y haver-les ab altre: esse iratum in aliquem ---», OPou (*TbPu*).

Avui, per desgràcia, bastant antiquat pertot arreu, o reduït a ús principalment literari; però no tant a fora del Princ.; en valencià: «*enuchar*: irritar, ofender», Lamarca, *Dicc. Val.*; «totes es mares, mentre dansen es filles estan *anujaes* y en una cara agra, o com s'hagueren almorats la olleta del llevat», *Canyis-saes*, 17; i sobretot a Mallorca: «En jove, si prens per tu / les gloses que cant, fas mal; / jo critic en general: / no tract d'*enujar* ningú», PdAPenya (*IdOr.* I, 3); «Se pensa haver-me *enujada* / i jo, contenta n'estic», Moll, *Amoroses* (96); «volia tancar sa finestra, que no tenia més que una porta de fusta, però també aquesta estava tan *enujada* p'es temps que hi passaven mans per ses obertes ---», en un text folklòric publ. a l'obra de l'Atx. Lluís Salvador (p. 33).

Germà de l'it. *annoiare*, fr. *ennuyer*, oc. *enojar*, port. *enojar*, cast. ant. *enoyar* (tot seguit substituït per la forma *enojar* influïda per la llengua d'oc.); també en castellà d'Espanya s'ha tornat un mot literari, però continua essent d'ús popular en el d'Amèrica. Per a la formació precisa del ll. vg. *inodiare* (que sovint han interpretat malament els romanistes), veg. el DCEC II, 294-5. Ja n'hi ha testimonis en el llatí bíblic, en inscripcions africanes, en Notes Tironianes, etc., veg. *ALLG* III, 254; XII, 49, 70; *KJRPh.* VII, 62; XII, 67; *BbZRPb.* VII, 38; del derivat *inodiosus* 'enujós', en una *Declamatio Quintiliani* i també en Notes Tironianes.

Més rara és la prolongació romànica d'un ll. vg. *odiare*, que si no m'erro només s'ha perpetuat en català. En la llengua dels nostres escriptors medievals es troba bastant sovint *ujar*, que continua aquella base, amb el sentit de 'fatigar', sobretot en els Ss. XIII i XIV, i encara alguna vegada en el XV; *AlcM* en cita quatre exs. en Llull (un d'ells en el subjuntiu *uğ*), un en Desclot, un de 1392, i un en el *Colloqui de les Dames*, val., de c. 1500; és també la forma que hem de llegir en Muntaner: «l'almirall --- anàsse-n ab l'armada a Tortosa --- e les galees foren en la ciutat, ell hi lexà, per cap e per major, son nebot, En Joan de Lúria --- e manà-li, que faés la via d'Espanya, e sobre moros que no fossen de pau ab lo senyor rey d'Aragó, los donàs a guanyar, per tal que la gent no se-n *bujàs*, dementre que ell seria a la coronació del senyor rey», cap. 154 (que Bofarull imprimí erradament *sen bujas*).

DERIV.: *Enuig* [S. XIII]: Cerverí fa rimar *enuy* amb *füy* (pf. 1 de *ésser*) en la *Faula del Rossinyol*, 40, i en 98/7.25. És freqüent en Llull, B. Metge, etc. i sobre-